

Alapproblémák, alapfogalmak

Miért beszélünk a fenntartható fejlődésről mint problémáról, hol tart a világ ebben a kérdésben?

Portál: [Innolearn](#)
Kurzus: Fenntartható fejlődés
Könyv: Alapproblémák, alapfogalmak
Nyomtatva: User Admin
Dátum: 2010. június 3., esütörtök, 12:49

Tartalomjegyzék

[A világ, amiben élünk](#)

A világ, amiben élünk

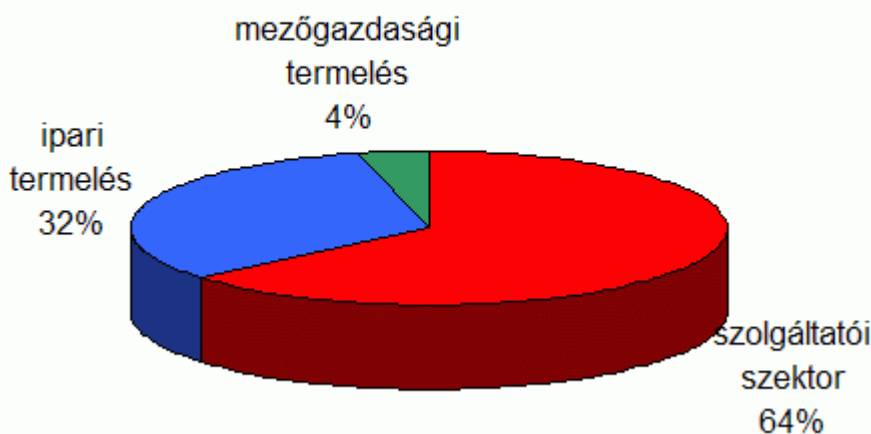
Az emberiség az egész bolygóra kiterjedő gondokkal, ellentmondásokkal terhelve lépte át a XXI. század küszöbét. Amíg az emberek alkotó képzelete és teljesítménye kimeríthetetlen a tudományok, a technikai újítások és a művészetek területén, amíg a gazdaság egyre bővülő mértékben állítja elő a jólét forrásait, amíg a népességszám meghaladta a 6,7 milliárd főt, addig a haladás árnyoldalaként végtelenül szélsőségessé váltak a társadalmi egyenlőtlenségek, a környezet minősége erőteljes romlásnak indult, és a környezeti rendszerek visszahatásaként megismerhettük az éghajlatváltozást. Az évezred első évtizedének vége felé újra szembe kellett néznie a világnak a gazdasági hanyatlás tényével, miközben állandósulni látszik az a fenyegetés, hogy **az anyagi jólétünket biztosító fosszilis erőforrások, valamint a víz, a termőföld, a biológiai alapok szűkössé válnak.**

A világ népessége 2007-ről 2008-ra közel 80 millió fővel gyarapodott. A növekedési ráta az előző évihez képest nőtt, elérte az 1,188%-ot. Egy nőre 2,61 születés jut, amely szintén növekedett az előző évhez képest. A születéskor várható élettartam ma a Földön 65,82 év.

A világgazdaság teljesítménye 2007-ben az előző évhez képest 5,2%-kal nőtt, értéke elérte a 65,82 billió (ezermilliárd) dollárt. A növekedésből Kína (11,4%), India (8,5%) és Oroszország (7,4%) vette ki leginkább a részét, míg a fejlett országok növekedése lelassult. Már ekkor érezhető volt a pénzügyi piacok elbizonytalanodása és a csökkenő fogyasztói bizalom. 2008-ban 3,8%-kal nőtt a világgazdaság, a leggyorsabban Kína (9,8 %), Oroszország (7,4 %) és India gazdasága (7,3 %).

A világ gazdaságának össztermékéből a legnagyobb hányadot (64%) a szolgáltatói szektor állítja elő, míg az ipari termelés a 32%-át, a mezőgazdasági a 4%-át adja.

A világ gazdaságának össztermékéből

A világ országai 2007-re 44,61 billió dollár külső adósságot halmoztak fel, amely meghaladja a világgazdasági össztermék 67,7%-át. A Földön az export-import értéke 13,8 billió dollár volt. A világgazdasági össztermék 2%-át fordították katonai kiadásokra. Ez a döbbenetesen magas érték is eltörpül azonban a mellett a 4,7%-os érték mellett, amelyet az USA, az EU, Svájc, Szaud-Arábia és Oroszország **2008. október után a pénzügyi piacok stabilizálására fordított: összesen 3,1 billió dollárt.**

A világgazdasági válságig jellemző erőteljes gazdasági növekedés azonban kevesek hasznát szolgálta. Úgy látszik, minél nagyobb tortát sütünk, annál kisebb szeletek jutnak belőle a világ szegényeinek, és egyre nagyobbak a gazdagoknak. Vagyis a gazdasági növekedés ellenére egyre nő a jövedelmi különbség a gazdag és a szegény országok, illetve emberek között. A jövedelmek stagnálása már a fejlett világ középosztályát is érinti.

Olyan világban élünk, ahol a népesség 40%-a napi két dollárnál kisebb összegből él, és ebből egy milliárd embernek naponta egy dollárral kell beérnie. Ezzel szemben a világ népességének gazdagabbik 20%-a az összes megtermelt jövedelem 75%-át birtokolja, ezen belül pedig a gazdagok fele az összes jövedelem 54%-át tudhatja magáénak. A megtermelt javak és a szolgáltatások 96%-át a népesség 5%-a fogyasztja el. A világ száz legnagyobb jövedelemmel rendelkező országának és vállalatbirodalmának listáján 58 ország és 42 vállalatbirodalom szerepel, és a legnagyobb vállalatbirodalom a 28. helyen áll a rangsorban.

Olyan világban élünk, ahol **a 225 leggazdagabb ember vagyona akkora, mint a Föld legszegényebb 3 milliárd emberének éves jövedelme, és a három leggazdagabb ember nagyobb vagyonnal rendelkezik, mint a legszegényebb 48 ország éves bruttó gazdasági összterméke.** Olyan világban élünk, ahol a munkakorú népesség 30%-a nem kap munkát, ahol 1,1 milliárd ember nem jut egészséges ivóvízhez, ahol 900 millió ember rendszeresen éhez, és közülük naponta 24 ezer – azaz 3,6 másodpercenként egy ember – éhen hal. Eközben a „fejlett” világ népességének egyre növekvő hányada küzd az elhízással és a súlyfelesleggel, valamint az ezekkel járó betegségekkel – miközben túltáplálják magukat, egyre többet költenek arra, hogy lefogyjanak.

Bolygónk javainak egyenlőtlen elosztása és felelőtlen elherdálása, az a tény, hogy a fosszilis erőforrások bevonása a társadalom anyagi jólétének biztosításába lehetővé tette a népesség gyors növekedését, törvényszerűen vezetett a globális léptékű környezeti válsághoz. Ma minden egyes földlakó 2,7 globális hektár földterületet vesz igénybe életének fenntartásához, miközben Földünk ökológiai kapacitásai csak 2,1 hektárt szolgáltatnak fejenként. Az egy főre jutó ökológiai deficit elérte a 0,6 globális hektárt, és növekedése még abban az esetben is kódolt, ha nem nőnek tovább az igények, csupán a nyolcvanmilliónyi újszülött földlakót kell eltartani.

Az ökológiai kapacitások túlhasználata törvényszerűen a Föld eltartóképességének csökkenéséhez, az életet fenntartó és megújító ökológiai rendszerek teljesítményének korlátozásához és csökkenéséhez vezet. A WWF élőbolygó-indexének tanulsága szerint harminc év távlatában közel 40%-kal csökkentek azoknak a fajoknak a populációi, amelyeket a hetvenes évek óta rendszeres megfigyelés alá vontak szárazföldi, édesvízi és tengeri ökoszisztémákban. A fajok kihalása egyszerre oka és következménye az éghajlatváltozásnak, hiszen a pusztuló biológiai sokféleség kevésbé hatékonyan tud részt venni az ember által kibocsátott szennyezések semlegesítésében, másrészt az éghajlat változása minden más ökológiai tényező megváltozásával is jár, ami pedig a fajok pusztulásához vezethet.

A gazdasági növekedés, a verseny eddig elvonta a világ figyelmét a környezeti problémákról, de még a bizonyossá vált éghajlatváltozás, természeti és emberi értékeink szemünk előtt történő pusztulása sem elég intő jel az érdemi cselekedethez. Miközben a gazdasági teljesítmény megduplázódott, a Föld ökoszisztémáinak 60%-a leromlott, és a Kiotói Jegyzőkönyv bázisévéhez (1990) képest 40%-kal nőtt a szén-dioxid-kibocsátás. Ma már tudományosan bizonyított tényként kezelhető, hogy az emberi tevékenységekből származó üvegházhatású gázok kibocsátása jelentős részben járult hozzá az ipari forradalom kezdetétől máig bekövetkezett 0,6 °C-os átlaghőmérséklet-növekedéshez.

A környezet degradációja mellett más figyelmeztető jelek is vannak: tanúi lehetünk a Föld kevés gazdagiának anyagi jólétét, a világ tömegeinek tengődését biztosító, de a népesség nagyságát, sőt gyarapodását is életre hívó erőforrások fogyatkozásának. Az egyik gyors ütemben felélt erőforrásunk a talaj, amely pusztulásának üteme sokszorosa az újratermelődésének. Évente csak az erózió miatt 26 milliárd tonna talajt veszítünk el. Az emberiség egyik alapvető tápláléka, a hal mennyisége is fogyásnak indult a túlzott használat miatt. 1950 óta a halászat mértéke az ötszörösére nőtt: 18-ról 100 millió tonna kifogott halra. A halászterületek háromnegyede már kimerült, és a maradék egynegyed is veszélyeztetett.

Az erdők létfenntartó szerepének elismerése ellenére évente 13 millió hektár erdő semmisül meg. A világ legnagyobb esőerdőjének – Amazónia – nagysága negyven év alatt 20%-kal csökkent. Az élőhelyek pusztulásával együtt jár a fajok pusztulása is. Becslések szerint 2050-re a Földön élő fajok negyede a kihalás szélére sodródik vagy kipusztul. A korallzátonyok 30%-a már elpusztult, minden negyedik emlős-, nyolcadik madár-, harmadik hullófajt a kihalás veszélye fenyegeti.

Az élet alapját biztosító édesvízforrásaink egyrészt az elszennyeződés, másrészt a népesség átstrukturálódása, harmadrészt az éghajlat változása miatt válnak korlátosan használhatóvá. Nem kizárt, hogy világszinten hamarosan elérjük a környezet maradandó károsítása nélkül

kinyerhető vízmennyiség maximumát. Jelenleg közel 1 milliárd ember nélkülözi az egészséges ivóvizet, és a számuk 2025-ig megkétszereződhet. 5000 ember hal meg naponta a szennyezett víz miatt. A vízbázisok feletti rendelkezés fegyveres konfliktusok forrása lett néhány helyen. A vízbázisok felértékelődését mutatja a multinacionális tőke érdeklődésének növekedése is.

A legkellemetlenebb változás azonban a fosszilis erőforrások fogyatkozásával függ össze. Nyilvánvaló, hogy ezek a források végesek, ugyanakkor a növekvő népesség és igények több erőforrást követelnének. Főleg az olcsó olaj kitermelhetőségének kilátásai romlottak szembevetően, hiszen a kis anyagi ráfordítással kitermelhető készletek csökkennek. A nem hagyományos olajkészletek kitermelhetősége pedig drága, amely akkor is átrajzolja majd a világ gazdaság szerkezetét, ha netán a nem hagyományos készletekből kielégíthetők lennének az igények.

A fejlett világ berendezkedése a magas energia-inputokra épül, amelyek javát a fosszilis készletek adják. Olajegyenértékben kifejezve az emberiség jelenleg egy év alatt 11,5 milliárd tonna kőolajnak megfelelő energiahordozót használ fel, amelynek közel 35%-a kőolaj, 26%-a szén, 21%-a gáz, 10%-a biomassza, a maradék pedig nukleáris és vízenergia. Az energiafelhasználás folyamatosan nő, a válságot megelőző időszakban átlag 2,5%-kal évente. A kőolajkészletek hozzáférhetőségének bizonytalanságára utal, hogy az olajfelhasználás növekedési üteme csökken, a helyét elsősorban a szén veszi át.

Teljesen egyértelmű, hogy a jelenleg felhasznált energiamennyiség nélkül a megszokott társadalmi és gazdasági berendezkedés nem üzemeltethető. Csak a közlekedés és a szállítás a kitermelt kőolaj 58%-át emészti fel, és 96%-ban ettől az erőforrástól függ. De hasonló a helyzet az élelmezés, a háztartások üzemeltetése, az ipar termelékenységének a fenntartása terén is. **Ez a rendkívül karbonéhes energiafüggő, túlnövekedett szerkezet nem fenntartható, ezért sürgős átalakítására szorul.** Amennyiben a társadalom az energiaintenzitást fenn kívánja tartani, úgy a fosszilis erőforrásokat megújulókkal kell pótolni. **Figyelembe véve a környezetet ért eddigi károsodásokat, a helyettesítéshez szükséges időtartamot, az éghajlatváltozás jelentette egyre komolyabb fenyegetést, a cselekvés nem halasztható tovább!**